

ශ්‍රී ලංකාවේ පුස්තකාල ලේඛනවල ආරම්භය, විකාශනය සහ සංරක්ෂණය

මහාචාර්ය කේ.ඩී. පරණවිතාන PhD, DLitt (Honoris Causa)

ආරම්භය

මිනිසාගේ සිතිවිලි සහ අත්දැකීම් සටහන් කර තැබීම සඳහා ලේඛන ක්‍රමයක් ආරම්භ වීමට පෙර, මිනිස් දැනුම පරම්පරාවෙන් පරම්පරාවට රැගෙන එනු ලැබූයේ මිනිස් සමාජය තුළ ම විසූ ස්මෘතිධාරීන්ගේ සේවාව තුළිනි. පුරාණ භාරතීයයන්ගේ ආගමික පුද පූජා ඇතුළත් වූ වේද ගීතිකා අනාදීමත් කාලයක සිට රැකගෙන එන ලද්දේ මිනිසාගේ ධාරණ ශක්තිය මගිනි. ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන්වන සියවසේ දී මිහිඳු හිමියන් ලංකාවට බුද්ධාගම හඳුන්වා දීමෙන් පසු, සිංහල සංස්කෘතියේ හැම අංගයක් හා සම්බන්ධ මුල් බිජු වට රෝපණය වූයේ ය. ලේඛනය සඳහා භාවිත අක්ෂර ද, ඒවා ලිවීම සඳහා අවශ්‍ය ලේඛන ද්‍රව්‍ය නිෂ්පාදනය හා ඒ ආශ්‍රිත ශිල්ප ක්‍රම ද භාරතයෙන් මෙරටට ලැබුණු දායාද ය.

භාරතයේ ලේඛන කලාව කවරදා ඇරඹුණදැයි ස්ථිර වශයෙන් කිව නොහැකි නමුදු ක්‍රි. පූ. 5වන සියවස, එනම් බුද්ධ කාලයේ දී යම්කිසි ලේඛන ක්‍රමයක් පැවතුණු බවට සාධක බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ දක්නට ඇත. ව්‍ය.ව.පූ. තුන්වන සියවස තරම් කාලයේ දී භාරතයේ තල්පත් ලේඛන ගැන සඳහන් වන අවස්ථා ඇත. මහාකවි කාලිදාසයන් ගේ කෘතීවලත්, සුශ්‍රැතයේත්, වරාහමිහිරේත් තල්පත් ලේඛන පිළිබඳ සටහන් දක්නට ලැබේ. මින් අනතුරුව භාරතයේ සංචාරය කළ හියුං සියැං සහ අලබරුනී වැනි දේශාටකයන්ගේ වාර්තාවලත් ඉන්දියාවේ සංචාරය කළ කාලයේ දී එහි තල්පත්වල ලිවීමේ කලාව දුටු බවටත් සටහන් තබා ඇත.

ලක්දිව ජනාවාස ආරම්භ වූ මුල් අවධිවල පටන් ම කිසියම් ලිවීමේ ක්‍රමයක් සකස්ව පැවති බවට තොරතුරු ව්‍ය.ව. 5 සියවසේ දී රචනා වූ මහාවංසයේ සඳහන් වේ. ලංකාවේ පළමුවන රජතුමා ලෙස සැලකෙන විජය රජතුමාගේ ඇවෑමෙන් රාජ්‍යය භාරගැනීමට තම බාල සොහොයුරු සුමිත්ත කුමරුට ඒ සඳහා ලක්දිවට පැමිණෙන ලෙස දන්වා හසුන්පතක් යැවූ බව එහි සඳහන් වේ. කැලණිතිස්ස රජු දවස ඔහුගේ මලඤ්ඤ කෙනෙකු විසින් හික්ෂු වෙස් ගත් කෙනෙකු අත අගබිසවට හස්තක් යැවීම වැනි සිද්ධීන් වාර්තා වී තිබීමෙන් පෙනීයන්නේ කෙනෙකුගේ අදහස් තවත් කෙනෙකුට ප්‍රකාශ කිරීම පිණිස කිසියම් ලේඛන ද්‍රව්‍යයක් භාවිත කර ඇති බවයි.

භාරතයේ සිට වරින්වර මෙහි පැමිණි ජනයාගේ බස මෙරට විසූ ජනයාගේ බස සමග ක්‍රමයෙන් මිශ්‍ර විය. මිහිඳු හිමියන් දෙසූ ධර්මය මෙරට වැසියන්ට අවබෝධ කරගතහැකි වූයේ ඒ නිසා ය. බුද්ධ ධර්මය පැතිරීමත් සමග බ්‍රාහ්මී අක්ෂර භාවිත කරනලද බව ව්‍ය.ව.පූ. තුන්වන සියවසේ සිට පැවතෙන සෙල්ලිපිවලින් පැහැදිලි වේ. එතැන් පටන් සෑම ශතවර්ෂයක් ම නියෝජනය වන සෙල්ලිපි සිංහල ලේඛන ව්‍යවහාරය වැඩුණු ආකාරය අවබෝධ කරගැනීමට ප්‍රමාණවත් සාධක සපයයි. බ්‍රාහ්මී අක්ෂර ක්‍රමයෙන් දක්ෂිණාවර්තීව රචුම් හැඩයක් ගැනීමට ශතවර්ෂ කිහිපයක් ගත වුව ද, එයට මූලික හේතුව වන්නට ඇත්තේ එම අක්ෂර මාලාව භාවිත කරමින් ගල්වලට අමතරව වෙනත් මාධ්‍යයක අතින් ලිවීමේ ක්‍රියාවලියක් පැවති නිසා විය යුතු ය.

මහාවංශයේ දක්නට ලැබෙන සාධක අනුව ලංකාවේ ලේඛන කලාව දෙවනපැතිස් රජු දවස (ව්‍ය.ව. පූ. 250-210) ලක්දිව බුදු සසුන පිහිටුවීම හා අත්‍යන්තයෙන් බැඳී පවතී. දෙවනපැතිස් රජු කල මිහිඳු හිමියන් විසින් මෙරටට ගෙන එන ලද බුදුදහම ආරම්භයේ දී පවත්වාගෙන ගියේ ද ස්මෘතිධාරීන්ගේ මාර්ගයෙනි. ත්‍රිපිටකධාරී වූලාභය, මජ්ඣිම භාණක දේව සහ **දීසභාණක** ඉන් කීප දෙනෙකි. මොවුහු ධර්මය පිළිබඳව මෙන් ම වෙනත් ශිල්ප ශාස්ත්‍ර පිළිබඳව ද දැනුම දරා සිටියහ. මහාවංසයේ සඳහන් පරිදි දීසභාට අහස තෙරුන්ට තමන්ගේ නවවන වියේ පටන් සිද්ධි මතක තිබිණි. මහා **ගතිමිහ** අහස තෙරුන්ට පස් දවසක තරම් වයසේ සිට සිද්ධි සිහිපත් කළ හැකි විය. ත්‍රිපිටකධාරී වූලාභය හිමියෝ මුළු අනුරාධපුරයෙහි විසූ සියලු දෙනාගේ ම නම් මතකයෙන් දැන සිටියහ.

මිහිඳු මාහිමියන් විසින් බුදු දහම මෙරට ස්ථාපනය කිරීමෙන් පසුව පාලි ත්‍රිපිටක ධර්මය හා ඊට සපයන ලද අටුවා ග්‍රන්ථ දේශීය භාෂාවෙන් පවත්වාගෙන යනු ලැබිණි. ඒවා හෙළටුවා නමින් හැඳින් විය. ඒවා පාලි බසින් හඳුන්වන ලද්දේ සීහලට්ඨකථා නමිනි. කාලයත් සමග සංඛ්‍යාත්මක වශයෙන් මේවායේ ශිෂ්‍ය වර්ධනයක් දක්නට ලැබිණි. පොත් වශයෙන් මෙසේ සඳහන් වුව ද, ඒවා ලිවීම සඳහා භාවිත කළ ද්‍රව්‍ය කුමක්ද යන්න ගැන සඳහනක් නැත. ග්‍රන්ථ සම්පාදනයේ වර්ධනයත් සමග සාමාන්‍ය බෞද්ධ ජනතාවට අටුවා ග්‍රන්ථ අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා සිංහලෙන් ගැටපද අවශ්‍ය වූ බැවින් ගැටපද සාහිත්‍යයක් ද නිර්මාණය විය. දැනට ලැබී ඇති පැරණි ම සිංහල කෘතිය

ධම්මපදට්ඨකථාවට ලියන ලද දම්පියා අටුවා ගැටපදය යි. මෙය ව්‍ය.ව. 914-923 දක්වා මෙරට රජ කළ පස්වන කාශ්‍යප මහරජතුමා විසින් සම්පාදනය කරන ලද්දකි.

ඉන් පසුව අනුරාධපුර රාජධානිය අවසාන භාගයේ එනම්, ව්‍ය.ව. දහවන සියවසේ දී සියබස්ලකර, සිබවලද හා සිබවලද විනිස වැනි කෘතීන් අපගේ අධ්‍යයනය සඳහා ඉතිරිව තිබීමෙන් පෙනීයන්නේ එකල ලේඛන කලාව දියුණු තත්ත්වයක පැවති බවයි.

මෙපරිද්දෙන් සියවස් ගණනක් මුළුල්ලේ ජීවත් වූ ජනයාගේ ඥාන මණ්ඩලය ද, භාව මණ්ඩලය ද විස්තාරණය වූ අතර එය ලේඛනගත කිරීම සඳහා යම් ද්‍රව්‍යයක් භාවිත කරන්නට ඇත. අලුතෙන් පොතපත ලිවීමටත්, ලියන ලද පොත්පත් ඉදිරි පරම්පරාවට පිටපත් කොට රැක ගැනීමටත්, ඒවා කාලයාගේ ඇවෑමෙන් ප්‍රත්‍යන්පාදනය කිරීමටත් අවශ්‍ය වූ අතර පැහැදිලිව ම පහසුවෙන් සපයාගත හැකි සුදුසු ද්‍රව්‍යයක් භාවිතයේ පවතින්නට ඇත.

අතීතයේ පටන් සිංහල ජනයා ලිවීම සඳහා තල් කොළක් තල කොළක් භාවිත කළහ. කුඩා දැන්වීම් හසුන්පත් වැනි දේ සඳහා තල්පත් ද, විෂය ග්‍රන්ථ රචනය සඳහා තලපත් ද භාවිත කර ඇති බව පෙනේ. පොත් ලිවීම සඳහා භාවිත කළ ද්‍රව්‍ය හඳුන්වන ලද්දේ “පුස්කොළ” නමිනි. මීට අමතරව රත්පත්, රිදීපත් ද ලේඛන ද්‍රව්‍ය වශයෙන් භාවිත වූ බව පෙනේ. අනුරාධපුරයේ ජේතවන දාගැබේ කැණීම් කරන අතරතුර සොයාගත් රත්පත් ලේඛන මීට උදාහරණයි. ලිවීම සඳහා තල කොළ භාවිතය මෙරට ආරම්භ වූයේ අටවැනි සියවසේ දී පමණ බව මහාවාර්ය සෙනරත් පරණවිතානායකගේ අදහසයි. මහාවාර්ය පී. ඊ. ඊ. ප්‍රනාන්දු එය පස්වන සියවසේ දී පමණ ආරම්භ වී යැයි අදහස් කරයි. (ලංකාවේ අධ්‍යාපනය සියවස ප්‍රකාශනය, කොළඹ 1969) එකොළොස්වන සියවසේ පොළොන්නරු රාජධානි සමයේ ලියවුණු සසඳාවතේ කතුවරයා තමා විසින් බුදු ගුණ ගැයීම සඳහා රත්පත් භාවිත නොකරනු ලැබුවත් ඒ නිසා “තමන් විසින් වර්ණිත බුදු ගුණ කිසි ලෙසකින්වත් අවතක්සේරු නොවන බව පවසයි”. මෙහිදී කතුවරයා භාවිත කළ ලේඛන ද්‍රව්‍ය සඳහන් නොකර ඇත්තේ ඒ සඳහා තල්පත් වැනි එවකට බහුල භාවිතයේ පැවති සියලු දෙනා දන්නා ද්‍රව්‍යක් වූ නිසා විය යුතු ය.¹

“මුනිඳු ගුණ මහරු-...තෙපලේ

උතුම් මැ නො එමුනිදම් ලියුවද රත්පත්හි”

අපට හමුවන පැරණි ම පුස්කොළ අත්පිටපත මාදම්පේ තිණපිටි විහාරයට අයත් විසුද්ධිමග්ග පිටපත බවත් එම කෘතියේ දැනට හමුව ඇති පැරණි ම පිටපත එය බවත් කඹුරුපිටියේ වනරතන නාහිමියෝ සඳහන් කරති. මෙය මුලින් ම ලියවුණේ අනුරාධපුර රාජධානි සමයේ දී ය. ඒ බව කෘතියේ අවසාන පද්‍ය කිහිපයෙහි මෙසේ ඇතුළත් කර ඇත.

“ලංකා නමැති ස්වර්ණ ගුහාවිනි සිංහ රාජයෙකු සමාන සූර්යවංශික පරාක්‍රමබාහු රජුගේ අන්තඃපුරයට අයත් වැලිපිටියේ විසු හේමා නම් උපාසිකාව ද, මුණමල්දෙණියේ නාථා නම් උපාසිකාව ද බණ පොත් ලිවීමේ පින මුනි දහමින් අසා සැමකල්හි සත් දනන් සෙවුනා මහාපණාන ගමෙහි ධම්මාධිකාර පාසාදයෙහි වසන ගෞරවාන්විත පැවතුම් ඇති, ස්ථීර ස්වභාව ඇති මූලායතනාධිපති තෙරුන්ගේ බෑනා වූ ප්‍රඥාවන් ශබ්දශාස්ත්‍ර ක්‍රම දන්නා වූ සෘජු මෘදු ගුණයෙන් යුත් අනොමදස්සී නම් යතිවරයා ලවා මෙම උතුම් පිරිසිදු විසුද්ධිමාර්ග ග්‍රන්ථය ලියවූහ.”

පුස්කොළ පොතෙහි ලිවීමෙහි දී ගලෙහි ලියනවාට වඩා පහසුවෙන් ලිවිය හැකි වීම නිසා අකුරු වටව සම්පූර්ණ වී ඇති බව පෙනේ. මේ නිසා මේ පොත දඹදෙණියේ රජ කළ දෙවැනි පැරකුම්බා රජ (1236-70) සමය හෙවත් තෙලෙස්වන සියවසට අයත් විය යුතු යයි වනරතන නාහිමියෝ විශ්වාස කරති.

මිහිඳු හිමියන්ගේ පැමිණීමේ පටන් ම නානාවිධ ශිල්පශාස්ත්‍ර පිළිබඳ දැනුම භාරතයෙන් මෙරටට ගලා ආවේ ය. ඒ දැනුම් සම්භාරය ලේඛනගත කිරීම නැතහොත් පොත්වල ලිවීමේ සම්ප්‍රදාය ආරම්භ වීමේ සුවිශේෂ කාර්යය සිදුවූයේ ව්‍යවහාර වර්ෂ පූර්ව පළමුවන ශත වර්ෂයේ වළගම්බා රජුගේ (ව්‍ය.ව. පූ. 89-77) පාලන සමයේ දී ය. එහෙත් මෙකල ග්‍රන්ථ රචනය සඳහා කුමන ද්‍රව්‍යයක් භාවිත කළාදැයි සඳහනක් නැත. ශතවර්ෂ තුනක් පමණ කාලයක් මුළුල්ලේ මහා ස්ථවිරවරුන් විසින් මුඛ පරම්පරාවෙන් රැකගෙන එන ලද ත්‍රිපිටක ධර්මය මාතලේ අලුවිහාරයේ දී පන්සියයක් හික්ෂුන් වහන්සේලා විසින් සංගායනා කොට ලේඛනාරූඪ කිරීම, ලංකාවේ ලේඛන බිහිවීම පිළිබඳ ඉතිහාසයේ වැදගත් ම සන්ධිස්ථානය වේ.

එය ලක්දිව මෙතෙක් සිදු වූ පැරණි ම, එමෙන් ම විශාලතම ලේඛන ප්‍රකාශන ව්‍යාපාරය ද වේ. මෙරටට උචිත ලේඛන සම්ප්‍රදාය, එනම්, ලේඛන ද්‍රව්‍ය, අක්ෂර වින්‍යාසය හා ශිල්ප ක්‍රම පිළිබඳව අදහස් ස්ථිර ලෙස ස්ථාපනය වීම සම්බන්ධව මේ අවස්ථාවේ දී බෙහෙවින් වැදගත් තීරණවලට එළඹෙන්නට ඇත. සර්ම කලාපීය රටක් වන ලංකාවේ බහුලව වැඩෙන තල සහ තල්ගස්වල කොළ ලේඛන ද්‍රව්‍ය වශයෙන් යොදා ගැනීම සම්බන්ධව, ත්‍රිපිටක ධර්ම සංගායනාව සඳහා මාතලේ අලු විහාරයට රැස් වූ සියලු ම දේශීය උගතුන් සම්මතයකට පැමිණීමත්, එම ලේඛන ද්‍රව්‍ය පිළිබඳව ඔවුන්ගේ පිළිගැනීමත් ඇතිවීමත් ඉතා වැදගත් කරුණක් සේ සැලකිය යුතුව ඇත. ඒ අනුව පහළොස්වන සියවසේ පෘතුගීසීන් මෙරට මුහුදුබඩ පෙදෙස් පාලනය කිරීම ආරම්භ වූ අවධිය වන තෙක් ම වෙනත් තරගකාරී මාධ්‍යයක තර්ජනයකින් තොරව සෑම සාහිත්‍ය කෘතියක් ම, හැම ග්‍රන්ථයක් ම ලිවීම සඳහා පුස්තකාල භාවිත කර ගන්නා ලදී.

අතීතයේ පටන් සිංහල රාජ්‍යත්වය පැවති සෑම අගනගරයක් ඇසුරේ ම තල්පත් නිෂ්පාදන කර්මාන්තය ස්ථානගතව තිබිණි. විශාල ප්‍රමාණයක් පොත් සම්පාදනය හරහා ගොඩනැගුණු ඉල්ලුම සපුරාලීම සඳහා තල් වගා කිරීමේ ව්‍යාපෘති බිහි විය. කෝට්ටේ රාජධානි සමයේ අග නගරයට සම්පස්ථ ගම්මාන කිහිපයක් තල්පත් නිෂ්පාදනයෙහි නිරත වූ බවට අද දක්වා ව්‍යවහාරයේ පවතින සාධක වශයෙන් “තලවතුගොඩ” “තලපත්පිටිය” වැනි ග්‍රාම නාම පෙන්වා දිය හැකි ය. මහනුවර රාජධානි සමයේ ද මහනුවර ආසන්නයේ තල්පත් නිෂ්පාදන ගම්මාන පැවති බවට නිදසුන් වශයෙන් “තල්වත්ත” “තලාතුඹය” උදාහරණ වශයෙන් දැක්විය හැකි ය. වැලිවිට ශ්‍රී සරණංකර සංඝරාජ මාහිමියන්ගේ ධර්මශාස්ත්‍රෝත්තති ව්‍යාපාරයේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් පැරණි ග්‍රන්ථ රාශියක් නැවත පිටපත් කිරීමේ සම්ප්‍රදායක් ආරම්භ විය. ඒ අනුව ගමන් ගමට ගිය ධර්මදේශකයාණන් වහන්සේලාට තම ඔලගුවේ දමාගෙන යා හැකි කුඩා ප්‍රමාණයේ පොත් නිෂ්පාදනය විය. බණදහම් පොත හා සතර බණවර මීට උදාහරණයි. උඩරට රාජධානිය තුළ පිහිටි සෑම ප්‍රධාන විහාරස්ථානයක ම දායක භවතුන් විසින් පොතපත ලියවීම මහා පුණ්‍යකර්මයක් කොට සලකනු ලැබ ඇති බව, එසේ ලියවා පූජා කර ඇති සතිපට්ඨානය, ධම්මවක්කය, කුරුධර්මය වැනි ග්‍රන්ථ බහුල වශයෙන් එහි විහාරස්ථාන පුස්තකාලවල තවමත් සුරැකිව තිබීමෙන් පෙනීයයි.

පුස්තකාල පොත් සකස් කිරීමේ ශිල්පක්‍රම හුදෙක් ලංකාවට පමණක් ආවේණික වූ ඒවා නොවේ. දකුණු ඉන්දියාවේ ඇතැම් ප්‍රදේශවල පුස්තකාල පොත් සකස් කිරීමේ සම්ප්‍රදාය මෙරට සම්ප්‍රදායට බලපා ඇති බව පෙනේ. ව්‍ය.ව. 1030 දී පමණ දකුණු ඉන්දියාවේ සංචාරය කළ අලබරුනි නම් දේශාටකයා දකුණු ඉන්දියාවේ දී තමන් දුටු පුස්තකාල සකස් කිරීමේ ක්‍රමය මෙසේ විස්තර කරයි.

“ඔවුහු ලියන ලද පත්ඉරු එක්කොට සියලුම පත්ඉරු හරහා යන පරිදි සිදුරක් විඳ නූලක් යොදා පොතක් ලෙස සකස් කර ගනිති. ඒ මත තෙල් ගල්වා මැද, මෘදු කොට ලිවීම සඳහා සකස් කර ගනිති. පත්ඉරුවල අනු පිළිවෙළ අංක යොදා සකස් කර ගනිති. පසුව සම්පූර්ණ පොත, පත්ඉරු ප්‍රමාණයට සකස් කරන ලද කම්බා යොදා තදකොට රෙදි කඩක ඔතනු ලැබේ. ඔවුහු මෙබන්දක් පුස්තකි නමින් හඳුන්වති.”

ව්‍ය.ව. 1441 දී පමණ දකුණු ඉන්දියාවේ සංචාරය කළ අබ්දුර් රසාක් නම් දේශාටකයා, විජයනගරයේ දී තල්පත්වල ලිවීමේ සම්ප්‍රදාය දැක තිබේ. ඔහු සඳහන් කරන හැටියට දකුණු ඉන්දිය ප්‍රදේශවල පුස්තකාල ලිවීමේ සම්ප්‍රදාය ලංකාවේ සම්ප්‍රදායට බෙහෙවින් සමාන වූ බව මේ උධාතයෙන් පැහැදිලි වේ. “මෙම නගරයේ වැසියන් යාර දෙකක් තරම් දිග, අගල් දෙකක් පමණ පළල, පත්ඉරුවල යකඩ තුඩක් සහිත පන්හිඳකින් පත්‍රය තුළට එබී යන ආකාරයට ලියති. මේ අකුරු කිසිදු පාටක් පෙන්වුම් නොකරන අතර, සුදු මතුපිට කලු යොදා, මැද අකුරු කියවනු ලැබේ. මෙබඳු ලේඛන ඔවුහු ඉතා උසස් කොට සලකති.”

ලංකා ඉතිහාසයේ විවිධ අවස්ථාවල පහපොත සම්පාදනය කිරීම සඳහා උගත් ධර්මධර හික්ෂුන් වහන්සේලා දකුණු ඉන්දියාවෙන් මෙහි වැඩම කර තිබේ. ව්‍ය.ව. පස්වන සියවසේ මහානාම රජු (406-428) දවස දකුණු ඉන්දියාවේ තෙලිඟු රටින් මෙරටට වැඩම කළ බුද්ධඝෝෂ හිමියෝ, විශුද්ධිමාර්ගය තරම් වටිනා ධර්ම සංග්‍රහයක් ලියා තැබූහ. මෙබඳු පොත් ලිවීම සඳහා පත් ඉරු සකස් කර ගැනීමට භාරතයේ එවකට පැවති සම්ප්‍රදාය උපකාර වන්නට ඇත. දඹදෙණියේ දෙවෙනි පැරකුම්බා රජු සමයේ සියලු පොත් නිමවා නොතිබූ හෙයින්, ධර්මධර හික්ෂුන් මඳ ව ගිය හෙයින් දකුණු ඉන්දියාවේ තමලිංගමුවෙන්, නැතහොත් තඹරටින් ධර්මකීර්ති නම් හිමිනමක් ගෙන්වා පහපොත ලියවූ බව වංසකථාවල සඳහන් වේ. මේ අනුව දක්ෂිණ භාරතයේ පුස්තකාල පොත් සකස්

කිරීමේ සම්ප්‍රදාය මෙරට පුස්තකාල පොත් සකස් කිරීමේ සම්ප්‍රදාය පෝෂණය කිරීමට ඉවහල් වන්නට ඇත.

සංඛ්‍යාත්මක වර්ධනය

බුද්ධ ධර්මප්‍රචාරය පුස්තකාල පොත්වල සංඛ්‍යාත්මක වර්ධනයට මහත් රුකුලක් විය. අද අප අතර ඇති පුස්තකාල පොත් සමූහය දෙස බලන විට ඒවායින් වැඩි කොටසක් ධර්මග්‍රන්ථ බව පෙනේ. ව්‍ය.ව. 5 සියවසේ මෙහි විසූ බුදුගොස් හිමියෝ, එතෙක් මහාවිහාරික භික්ෂූන් විසින් ආරක්ෂා කොට තිබූ හෙළඉවා පොත් පාලි භාෂාවට නැගුන. සිංහල පොත් පාලියට නැගීම නිසා පුස්තකාල පොත් සංඛ්‍යාවෙන් බහුල වුවත් පොදු සිංහල බෞද්ධයන්ගේ දහම් දැනුම දියුණුවට ඉන් සිදු වූයේ අල්ප වූ සේවයකි.

පුස්තකාල පොත්වල ශීඝ්‍ර වර්ධනයට තවත් හේතුවක් වූයේ රාජානුග්‍රහයයි. ඇතැම් රජවරු තුමු ම ග්‍රන්ථකරණයෙහි නියැලුණහ. පස්වන කාශ්‍යප රජතුමා (914-923) ධම්පියා අටුවා ගැටපදය ද, සලමෙවන් සෙන්/ සේන (938-946) සියබස්ලකර ද, දෙවැනි පැරකුම්බා රජතුමා (1236-1270) කවිසිඵම්ණ ද රචනා කළහ. ග්‍රන්ථ සම්පාදනය නොකළ රජවරු ඒ සඳහා දිරි දුන්හ. පොළොන්නරුවේ පළමු පැරකුම්බා රජතුමා (1153-1186), කුරුණෑගල හතරවන පැරකුම්බා රජතුමා (1302-1326), කෝට්ටේ සවැනි පැරකුම්බා රජතුමා (1411-1466), සහ මහනුවර කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජතුමා (1747-1782) ග්‍රන්ථ සම්පාදනයට නොමඳ සහය දුන්හ. රාජානුග්‍රහය ලැබුණු කාලවල වැඩි වැඩියෙන් පොත් ලියැවුණු අතර, එබඳු අනුග්‍රහය නොමැති කාලවල ග්‍රන්ථකරණය මන්ද පෝෂණයෙන් පෙළී දිළිඳු විය.

ලක්වැසියන්ගේ ශ්‍රී සෞභාග්‍යය සහ සුඛිතමුදිතභාවය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා වෙහෙසුණු පොළොන්නරුවේ නිශ්ශංකමල්ල රජතුමා (1187-1196) බොහෝ ශිලා ලේඛන පිහිටවූ රජ කෙනෙකි. ඉක්මනින් දිරාපත්වන ද්‍රව්‍යයක් වන තල කොළවල රාජ්‍ය ලේඛන ලිවීම පිළිබඳව කැමැත්තක් නොදැක්වූ නිශ්ශංකමල්ල රජතුමා ඒ වෙනුවට තඹ තහඩුවල ද, පර්වතවල ද ලේඛන සටහන් කිරීමට නියෝග කළේ ය. "වේයන් මීයන් කන පත නොලියා තුඩපත් පවත් කළේයැයි නිශ්ශංක මල්ල රජතුමා පවසා තිබේ. පනාකඩුව තඹ සන්නස ඊට සියවසකට පෙර ලියා ඇත. මේ ලිපි සකස් කළ ආකාරය ද වෙනස් ය. ... තඹ සන්නස පුස්තකාල පොතක හැඩයට සකසා දෙපැත්ත කම්බයකින් වසන ආකාරයට නිම කොට තිබේ." .... (පිටුව 33)

පුස්තකාලයක ලියූ ලේඛනයක හැඩරුව අනුකරණය කොට පොළොන්නරුවේ ගල්පොත ශිලා ලිපිය ස්ථාපනය කරන ලදී. මහනුවර කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජතුමා උගත් පඬිවරුන්ට පතපොත ලිවීමට ආධාර කළේ ය. දහනව වන සියවස මැද භාගයේ පැල්මඩුල්ලේ දී, ධර්මධර භික්ෂූන් වහන්සේලා විසින් ධර්ම ග්‍රන්ථ සංස්කරණය කොට පුස්තකාල පොත්වල ලියා තැබීමට කටයුතු කළහ. ඉහත දැක්වූයේ ලංකාවේ පුස්තකාල පොත්වල අභිවර්ධන ක්‍රියාවලියක් පිළිබඳ කරුණු කීපයකි.

විනාශ මුඛයට යාමට හේතු

පුස්තකාල පොත් විවිධ හේතු නිසා විනාශව ගිය අවස්ථා ද, ඉතිහාස මූලාශ්‍රයන්හි ඇතැම් තැන්වල සඳහන් වේ. ලංකාවේ ථෙරවාද පාක්ෂිකයන් විසින් වෛතුල්‍යවාදය සහ වාජිරියවාදය මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ලෙස සලකනු ලැබීම නිසා එම අදහස් ගැබ් වූ පුස්තකාල පොත් අධර්මවාදී ග්‍රන්ථයන් සේ සලකා විනාශ කරන ලද බව නිකායසංග්‍රහයේ සඳහන් වේ. (නිකාය සංග්‍රහය හෙවත් ග්‍රන්ථාවහාරය, වේරගොඩ අමරමෝලි නාහිමි, කොළඹ 1955 පිටුව 14.) එකල ථෙරීය නිකායවාදීහු ධර්මවිනය හා සසඳා බලා ඒ වෛතුල්‍යවාදය ගුරුකොටගෙන එපවත් අසා වෝහාරිකතිස්ස රජු ධර්මශාස්ත්‍රයෙහි කෙළ පැමිණියාවූ කපිල නම් පඬිවරයෙකු ගෙන්වා විනිශ්චය කොට බලා බුද්ධ භාෂිතය නොවන බව දැක වෛතුල්‍යවාදී ගෙන්වාගෙන දමා...." වෝහාරිකතිස්ස රජතුමා (209-231) ථෙරීය නිකායිකයන්ගේ බස් අදහස බොහෝ දැන උගත් කපිල නම් පඬිවරයෙකුගේ විනිශ්චයෙන් වෛතුල්‍යවාදී පතපොත ගිනිබත් කොට දැමී ය. මාස ආක්‍රමණ සමයේ දී ඔහුගේ සේනා වටිනා පතපොත ලඟුවෙන් මුදා ඒ ඒ තැන විසිරවූහ යි මහාවංසයේ සඳහන් වේ. සීතාවක පළමු රාජසිංහ රජතුමා (1581-1593) අරිට්ඨකීවෙණ්ඩු නම් හින්දු පූජකයාගේ උපදෙස් මත පුස්තකාල පොත් රාශියක් පුළුස්සා දැමූ බව ද ඉතිහාස මූලාශ්‍රයන්හි සඳහන් වේ. ලක්දිව මුහුදුබඩ ප්‍රදේශ ප්‍රතිකාලන් යටතට පත් වූ පසු ඒ ආශ්‍රිත විහාරස්ථාන විනාශ කිරීමේ දී පුස්තකාල පොත් රාශියක් ද ගිනිබත් කර දමන්නට ඇත.

ලේඛන ද්‍රව්‍ය සකසා ගැනීම

ලේඛන ද්‍රව්‍යයක් වශයෙන් පදම් කරන ලද තල සහ තල්කොළ දිගු කලක් තිස්සේ ශ්‍රී ලංකාවේ භාවිත විය. කාලයක් පැවතිය යුතු වටිනා පොත් ලිවීම සඳහා පදම් කරගත් තල කොළ භාවිත කරන ලද අතර, කෙටිකාලීන වටිනාකමකින් යුතු ඉඩම් ලේඛන සහ පුද්ගලයන් අතර හුවමාරු වූ ලිපි සඳහා ඉරටුව සහිත තල් කොළ යොදා ගනු ලැබිණි. ඒවා හඳුන්වනු ලැබූයේ 'කරකොළ' යන නමිනි. කරකොළ පදම් නොකිරීම හේතුවෙන් කෘමීන්ගෙන් හානි සිදුවී තිබීම බොහෝ විට දක්නට ලැබෙන ලක්ෂණයකි.

ඉහත විස්තරයට අනුව පෙනී යන්නේ පැරණි සිංහල ලේඛන සඳහා පුස්තකොළ භාවිතයට පුරුදුව සිටිය බවයි. තල්කොළ ලබා ගන්නා ගසෙහි උද්භිද විද්‍යාත්මක නාමය *Corypha Umbraculifera* ය. එය ලිවීම සඳහා සුදුසු ද්‍රව්‍යක් වශයෙන් සකස් කර ගනු ලබන්නේ තල ගොබයයි. නොමේරූ තල් ගසක ගොබයක් අඩි 10 සිට 20 දක්වා දිගකින් යුක්ත ය. නාරටියට සම්බන්ධ වූ ඉරටුව සහිත එකට තද වී ඇති කොළ සිනිඳු ය. ශක්තිමත් ය. ලා කහ පැහැයෙන් යුක්ත ය. නොමේරූ තලගොබය කපා පළමුව ඉරටු ඉවත් කොට තල්පත් වෙන් කරගනු ලැබේ. එම තල්පත් වෙණියක් ලෙස රවුමට ඔතා මද ගින්නේ උණු දියේ දමා ක්‍රමයෙන් තැම්බෙන්නට ඉඩහැර වතුර පැසෙන්නට පටන්ගත් විට ගිනි අඩු කොට පැය හතරක් හෝ පහක කාලයක් වතුර හෙමිත් නිවෙන්නට හැර හැලියෙන් ඉවතට ගෙන මද පවනේ වියළා ගනු ලැබේ. තද සුර්ය රශ්මිය මීට නොගැළපේ. ඉන් පසු රැ තුනක් එළිමහනේ පින්නේ වියළෙන්නට හරී. එවිට මෙලෙක්වන පතු සියුම් මතුපිටක් සහිත පුවක් කඳක එල්ලා ඉහළ පහළ ඇදීමෙන් තල්කොළවල තෙතමනය පහව ගොස් මෘදු මතුපිටක් ලබා ගැනේ. පත්ඉරුවේ දෙපැත්ත ම මේ ක්‍රියාවලියට නතු කරනු ලැබේ.

මෙලෙස වියළා මැද සකස් කර ගත් කොළ ඒ ඒ ලේඛන වර්ගයට අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට කපාගනු ලැබේ. සාමාන්‍ය පොත් සඳහා දිගින් අඟල් නවය සිට තිස්දෙක දක්වා ද, පළලින් අඟල් 2 සිට 2 3/4 දක්වා ද වන සේ කපා ගැනේ. තල්පත්වල දෙකොන ක්‍රමයෙන් පටුවන නිසා දෙකෙළවර කපා හැම පත් ඉරුවක් ම එක ම ප්‍රමාණයකට සිටින සේ සකස් කරනු ලැබේ. පත්ඉරු එකිනෙක මත තබා එකට බැඳීම සඳහා සිදුරු දෙකක් විදිය යුතු ය. සිදුරු විදීමේ සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමය දැක්වෙන ශ්‍රේෂ්ඨයක් මෙසේ ය.

“අයමෙන වතුර් භාගම් - ත්‍රිභාගම් පුනරෙවච
උභයෙසුතු මධ්‍යෙන - තථා කුයාරීඡ්ඳ ලක්ෂණම්”

ඒ අනුව පත් ඉරුවක් තුනට නවා දිගහැර නැවත හතරට නවා දිගහැර දෙවැනිවර නැමීම නිසා ඇති වූ නැමී සලකුණ පදනම වශයෙන් ගෙන මැදින් හතරැස් කොටු දෙකක් ලකුණු කොට ලෝභමය කටුවකින් ඒ මැදින් සිදුරු දෙකක් සාදාගනු ලැබේ. පත්ඉරු කම්බයේ ප්‍රමාණයට සකස් කර ගැනීම සඳහා රත් කළ යකඩයකින් දාර පුළුස්සා සම කළ විට පොත සම්පූර්ණ වේ. මෙසේ කිරීමෙන් පොත කෘමීන්ගෙන් ආරක්ෂා කර ගැනීමටත්, පත්ඉරු පලදුවීම වළක්වා ගැනීමටත් හැකි ය. ඉන්පසු දෙපැත්තට ලී පතුරු දෙකක් තබා ඒ ස්ථානවල සිදුරු කොට ඒ හරහා පොතේ පත්ඉරුවල සිදුරු තුළින් ගෙනයනු ලබන නූලකින් පොත බඳිනු ලැබේ.

පොත දෙපසට සවිකරන ලී පතුරු දෙක හඳුන්වන්නේ පොත්කම්බය නමිනි. කම්බ යොදා සකස් කළ පොතේ කම්බවල විදමන් තුළින් යන නූලේ කෙළවරට රවුම් වානේ බොත්තමක් යොදන අතර එය පොත 'සකිය' වශයෙන් හඳුන්වනු ලැබේ. පොත් කම්බ විවිධ මෝස්තරවලින් විවිඳු කර ඊට කලාත්මක බවක්, දේශීයත්වයක් ලබා දීමට ඒවා සකස් කරන්නෝ උත්සුක වූහ. ඇතැම් පොත් කම්බ ඇත්දත් කැටයම්වලින් ද, තවත් සමහරක් ලාක්ෂ්‍ය මෝස්තරවලින් ද සරසා ඇත. වර්ණවත් නොකළ පොත් කම්බා හමුවන්නේ කලාතුරකිනි. පුස්තකොළ පොතක් සකසා පූජා කිරීම මහත් ඵල මහානිසංස ගෙන දෙන පුණ්‍ය ක්‍රියාවක් වන බැවින් පොතේ අන්තර්ගතය හා භාවිතය ස්වභාවය අනුව කම්බවලට යොදන ද්‍රව්‍ය සහ මෝස්තර වෙනස් වේ. සඳුන්, කොහොඹ වැනි ලී මේ සඳහා වැඩිපුර යොදාගෙන ඇත. එසේ ම පොත වැසීම සඳහා යොදා ගන්නා ලේන්සුවේ ඇති වර්ණය ඇතැම් කෘමීන් පොතට ළඟාවීම වැළැක්වීමට උපකාරී වන බව පෙනීගොස් ඇත.

පුස්තකොළ ලේඛන කලාව ආශ්‍රිතව වර්ධනය වූ ලේඛන ශෛලිය හා ශිල්ප ක්‍රම ගැන වැදගත්වන කරුණු කීපයක් ද මෙහි ඇතුළත් කිරීම අවස්ථාවෝචිත වනු ඇත. 'පුස්තකොළ' යන වචනය කිසිවක් ලියා නොමැති තල කොළය යන අරුත් දෙන්නකි. එය අද තල කොළවල ලියන ලද පොත්

හැඳින්වීමට පොදුවේ භාවිත කරනු ලැබේ. කිසිවක් ලියා නොමැතිව එකට බඳින ලද පුස්තකාල මිටියක් හඳුන්වනු ලබන්නේ 'පොත් ගෙඩිය' වශයෙනි. පොත් ගෙඩියෙහි ග්‍රන්ථයක් ලේඛනගත වූ පසුව එය 'පොත් වහන්සේ' යනුවෙන් පැරැන්නන් විසින් හඳුන්වනු ලැබූ බව ද මෙහි දී සඳහන් කළ යුතු ය.

ලිවීමේ උපකරණය - පන්හිඳ

ලේඛන ද්‍රව්‍යයක් වශයෙන් තල්පත් භාවිත වූ බවත්, පන්හිඳ ඒ සඳහා ලිවීමේ උපකරණය වූ බවත්, අකුරු කළු මැදීම සිදු කළ බවත් තහවුරු කෙරෙන පද්‍යයක් කෝට්ටේ රාජධානි සමයේ සම්පාදිත පැරකුම්බා සිරිතෙහි දැක්වේ. එය මෙසේ ය.

මෙර පන්හිඳට හැරගෙන ගුවන	තල්පත
ලියූ කිවට කළුමැදු සයුර	තෙලියත
පවසන අනත මෙනිරිඳු ගුණ නැණ	අනත
කිසි අඩු නො වෙයි එවනත කෙවියත	සමත

'මහාබ්‍රහ්මයා විසින් මහමෙර පන්හිඳක් සේ ගෙන ඔහුගේ අනන්ත වූ ගුණ, නැණ, ප්‍රඥා සමුදාය ගුවන නමැති තල්පතෙහි ලියා සයුර නමැති තෙලියෙහි ගල්වා කළුමැදු අනන්ත නම් නා රජු විසින් කියවනු ලැබීමෙන් පසුව ද එතුමාගේ ගුණ, නැණ, අඩු නොවන බවත් එය කවර නම් වියතෙකු විසින් වැනිය හැකිදැයි' පැරකුම්බා සිරිත කතුවරයා ප්‍රශ්න කරයි.

ඉහත සඳහන් කළ පරිදි පිළියෙළ කරගන්නා පුස්තකාල පත්ඉරුවල අකුරු ලිවීම සඳහා භාවිත කළ උපකරණය වූයේ පන්හිඳයි. මෙය තියුණු තුඩක් සහිත ය. බොහෝ සෙයින් ලිවීමේ දී එය මොට වූ විට උල තෙල්ගලේ උලා තියුණු කරගනු ලැබේ. තුඩ තියුණු වූ තරමට තල කොළයේ අකුරු හොඳින් කැපියයි. සම ප්‍රමාණයකින් පැහැදිලිව ඇසට ප්‍රිය උපදවන ලෙස ලිවිය යුතු බැවින් මේ කාර්යය සඳහා මනා පුහුණුවක් ලැබ තිබිය යුතු ය. පන්හිඳ සාදාගනු ලබන්නේ එහි හැඩය, දිග සහ බර ලියන්නාට පහසුවන පරිදි ය. මේවා දිගින් අඟල් 10 සිට 20 දක්වා ප්‍රමාණවලට සකස් කෙරේ. සාම්ප්‍රදායික පන්හිඳක් කොටස් පහකින් සමන්විත වේ. මුදුන් කොටස **ජත්‍රයයි**. ඊළඟ කොටස **පත්‍රයයි**. තුන්වන කොටස **නල** වන අතර සිව්වන කොටස **ගණ්ඩය** වශයෙන් හැඳින්වේ. අවසාන නොහොත් පස්වැන්න **ලේඛණය** නැතහොත් ලියන තුඩයි. මේ විස්තරය දැක්වෙන පැරණි ශ්ලෝකයක් මෙසේ ය.

ජත්‍ර පත්‍ර නල ගණ්ඩම්
 වතුර් ද්විත්‍රි එක මංගලම්
 ලේඛණය දසාංගුලික
 සර්වද්විංසාහි මංගලම්

මේ ශ්ලෝකයට අනුව පන්හිඳ කොටස් 20 ක් වේ. ජත්‍රය කොටස් හතරකි. පත්‍රය දෙකොටසකි. නල කොටස් තුනකි. ගණ්ඩය නැතහොත් බෝලය එක් කොටසකි. තුඩ කොටස දහයකි. ලාංකික කලාකරුවා විසින් පන්හිඳට විවිධ මෝස්තර යොදා ඊට වටිනාකමක් එක්කර ඇත. පන්හිඳක් රන්, රිදී, තඹ හෝ පින්තලවලින් නිර්මාණය කළ හැකි ය. කෙසේ වුව ද ලියන තුඩ කොටස තියුණු විය යුතු නිසා වානේවලින් ම සකසා ඊට එක් කළ යුතු ය.

පුස්තකාලයක් ලියා අවසන් වූ පසුව එය "කළුමැදීම" කරනු ලැබේ. එසේ කළයුතු වන්නේ ලියන ලද අකුරු කළුමැදීම ගන්වා පහසුවෙන් කියවියහැකි ලේඛනයක් බවට පත් කර ගැනීම සඳහා ය. කළුමැදීම සඳහා වියළි ගැඹුබ දර පුළුස්සා එහි අඟරු ගෙන සියුම් ලෙස අඹරා .... තෙල් හෝ දුම්මල තෙල් සමඟ මිශ්‍ර කොට ද්‍රාවණයක් සකස් කර ගැනේ. එම ද්‍රාවණය පුස්තකාලය මත ආලේප කොට පහන්කඩ රෙදි ගලියක් යොදා මැදද පසු සියලු අකුරු පැහැදිලිව කියවිය හැකි ය. මෙය පුස්තකාල කළුමැදීම යනුවෙන් හැඳින්වේ. මෙය පැරණි විහාරස්ථානවල පුණ්‍යකර්මයක් ලෙස පවත්වගෙන ගොස් ඇත.

අකුරු ප්‍රමාණය

තල්පත්වල ලිවීම සඳහා මනා පුහුණුවක්, පළපුරුද්දක් තිබිය යුතු ය. අකුරුවල ඒකමිතික භාවයක් මෙන් ම සම්ප්‍රදායට අනුගතව ලිවීම අවශ්‍ය වේ. අකුරු ලිවීමේ දී පන්හිඳ භාවිත කළ යුත්තේ සම්පීඩනයකින් යුක්තව ය. අකුරුවල ඉස්පිළි, පාපිළි සහ ඇලපිල්ල මනාව නිරූපණය විය යුතු ය. අඟලකට අකුරු 7 හෝ 8 ක් ලිවීම සාමාන්‍ය ක්‍රමයයි. අඟල් 2 සිට 2 1/2 දක්වා පළලැතිව පිටුවක පේළි අටක් හෝ දහයක් ලියනු ලැබේ.

අකුරු හැඩය

සිංහල හෝඩියේ අකුරු රවුම් හැඩයක් ගනී. අකුරක ප්‍රධාන ශරීරයක් සහ හිසක් මෙන්ම අවශ්‍ය විටක ඉස්පලි, පාපලි හෝ ඇළපිලි දැක්විය යුතු ය. පුස්තකෝල පත්ඉරුවල අකුරු ලියන්නෝ ගජ, සිංහ සහ හංස යනුවෙන් සම්ප්‍රදායන් තුනක් අනුගමනය කළහ. ගජ සම්ප්‍රදායේ අකුරු ලොකු ය. වටකුරු ය. සිංහ අකුරු දිගටි හැඩයක් ගනී. හංස අකුරු සිහින් ය. අකුරු ලියා ඇති සම්ප්‍රදාය අනුව යම්කිසි පොතක් කවර සම්ප්‍රදායකට අනුව කවර ප්‍රදේශයක ලියන ලද්දේදැයි හඳුනාගත හැකි ය.

පිටු සකස් කිරීම හා අංක යෙදීම

පුස්තකෝල පොත්වල ලිවීමේ දී පළමුවන පිටුවේ කිසිවක් ලියන්නේ නැත. දෙවන පිටුවේ දෙපැත්තේ පළල් තීරු ඉඩ හැර මැද කොටසෙන් ලිවීම ආරම්භ වේ. සාමාන්‍ය ලිවීම ඇරඹෙන්නේ තුන්වන පිටුවේ සිට ය. ඒ පිටුවල ද දෙකෙළවර අඟලක් හෝ අඟල් 1/2 ක තීරුවක් ලියන්නේ නැත. මේ පිටුවල වම් පැත්තේ පිටු අංක දක්වනු ලැබේ. පුස්තකෝල පොත්වල අංක යෙදීම කෙරෙන්නේ පිටු අනුව නොව පත්ඉරු අනුව ය. දෙපැත්තේ පිටු දෙක සඳහා පිටු අංක සලකුණු දැක්වෙන්නේ පළමුවන පිටුවේ පමණි. ආරම්භයේ මෙන්ම අවසානයේ ද පිටුවක් හිස්ව තබනු ලැබේ.

පළමුවන පිටුවේ ‘ස්වස්ති’ හා ආශීර්වාදාත්මක පදයක් සමඟ ‘ක’ යන්න සටහන් කෙරේ. සිංහල අක්ෂර මාලාවේ වර්ගාකෂර 25 ක් ද, අන්තඃ සමාකෂර 4 ක් ද, ළ ද එක්ව ව්‍යාඤ්ජන අකුරු 34 ට ස්වර 14 ද, අනුස්වාර ද, විසර්ග ද යනුවෙන් එක් කොට එක් ව්‍යාඤ්ජනාක්ෂරයක් දහසය ආකාරයකින් දක්වමින් අක්ෂර 544 ක් ලෙස පිටු අංක දැක්වීම පුස්තකෝල පොත්වල සම්ප්‍රදාය යි.

‘ක’ ව්‍යාඤ්ජනයට එකී එකතු කිරීම සමඟ දැක්වෙන්නේ මේ අයුරිනි.

ක කා කි කී කු කු කෘ කෘෂ කෘ කෘෂ කෘ කෘෂ කෘ කෘෂ කෘ කෘෂ කෘ කෘෂ කෘ කෘෂ කෘ කෘෂ (කාමි, ක:)

යම් පුස්තකෝල පොතක 544 ට වඩා පිටු ප්‍රමාණයක් වේ නම් නැවත ‘ක’ අකුරෙන් පිටු නම් කිරීම ඇරඹේ. එහි දී ‘ක’ යන්න දැක්වෙන්නේ ‘බ’ යන්නත් සමඟ ය. තුන්වන වාරයටත් එසේ ලිවීම අවශ්‍ය නම් ‘ක’ යන්න සමඟ ‘ත්‍රී’ සටහන් කෙරේ.

ධර්ම ග්‍රන්ථවලට බාහිර විෂයයන් ගැන ලියන ලද පොත්වල පිටු නම් කිරීම මේ ක්‍රමයට වඩා වෙනස් විශේෂ ක්‍රමයක් භාවිත කරනු දක්නට ලැබේ. මේවා ලිත් ලකුණු නමින් හැඳින්වෙන අතර ඒ ඒ අංක සඳහා විශේෂ සංකේතයක් භාවිත කෙරේ.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	30	40	50	60	70	80	90	100

මීටත් වෙනස් ආකාරයට අංක සඳහා සිංහල අක්ෂර යොදන ක්‍රමයක් ද දක්නට ලැබේ.

෧	න	නා	ජ	ද	ඞ	ඟ	ර	නි	ඵ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

කිසි ම වැරදීමක් සිදු නොවන ලෙස ලිවීම එපමණ පහසු කාර්යයක් නොවේ. යතුරුලියනයේ, පරිගණක යන්ත්‍රයේ නිවැරදි කිරීම අතිශය පහසු ය. එසේ නැතහොත් තීන්තෙන් ලියන විට නිවැරදි කිරීමේ තීන්ත, ඉපේසර් භාවිත කරමු. පුස්තකෝලවල ලියන විට ද එසේ කලාතුරකින් වැරදෙන තැන් එළඹී ඇත. ලියූ යමක් ඉවත් කළ යුතු වූ විට අනවශ්‍ය කොටස දෙකෙළවර වරහන් දෙක බැගින් යොදා එය දැක්වීම සම්ප්‍රදාය යි. වචන අඩුපාඩු වන විට ඒ පෙළ යටින් ලිවීමෙන් ඒවා සම්පූර්ණ කරන ලදී. එය ‘දරු පෙළ’ නමින් හැඳින්විණි.

පද බෙදීම හා විරාම ලක්ෂණ

පුස්තකෝල පොත්වල පද බෙදීමක් දක්නට නොමැත. පුස්තකෝල පොත් කියවන ලද්දේ වචන පිළිබඳ දත්තවූත් විසින් හෙයින් එසේ බෙදීම අනවශ්‍ය වන්නට ඇත.

පුස්තකෝලවල අකුරු ලිවීම එක්තරා ශෛලියකට මනා පුහුණුවක් ඇතිව කරන ලද කාර්යයකි. පොත්වල ලිවීමේ පහසුව සඳහා බැඳි අකුරු බහුලව භාවිත කොට ඇත. ‘බ්බ’ ‘ම්ම’ වැනි අකුරු

උදාහරණ ලෙස දැක්විය හැකිය. අකුරු ලිවීමේ දී හල් කිරීම වෙනුවට බැඳි අකුරු භාවිතය පිටපත් කරන්නන් ප්‍රිය කළ බව පෙනේ. 18 සහ 19 සියවස්වල ලියැවුණු පුස්තකවල ලේඛනවල 'ඊ' යන්න වෙනුවට 'ඉ' හල්කර යොදාගෙන ඇත. අනුනාසිකය 'ට' බොහෝ විට ඉස්පිල්ල හෝ පාපිල්ල මැදින් දක්වා ඇත.

පුස්තකවල ලියූ ලේඛකයෝ සීමා සහිත විරාම ලක්ෂණ ප්‍රමාණයක් යොදාගෙන ඇත. කාක පාදය යෙදීමෙන් වාක්‍යයක අවසානය ද, කුණ්ඩලිය යෙදීමෙන් ඡේදයක අවසානය ද, පෙන්නුම් කර ඇත. පරිච්ඡේදයක් අවසානයේ කුණ්ඩලි තුනක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක් යොදන ලදී. කුණ්ඩලි දෙකක් මැද 'පෙය්‍යාලම' යෙදීමෙන් ලේඛනය තුළ ඡේදයක් අඩු බව පෙන්නුම් කරන ලදී. ඡේදයක මූල යොදන පෙය්‍යාලම ආදී පෙය්‍යාලම වශයෙන් ද, මැද යොදන පෙය්‍යාලම මධ්‍ය පෙය්‍යාලම වශයෙන් ද, අග යොදන පෙය්‍යාලම අන්ත පෙය්‍යාලම වශයෙන් ද හඳුන්වන ලදී. මෙය, සුත්‍රාන්ත ධර්ම දේශනයන්හි ඡේදයන් පුන පුනා ලිවීමෙන් වැළකීමට පිටපත්කරුවන් විසින් යොදාගත් මාහැඟි උපක්‍රමයකි.

පුස්තකවල පොත ලියා අවසානයේ කාල වකවානු බුද්ධ වර්ෂ, ශතවර්ෂ හෝ දහසයවන සියවසින් පසුව ක්‍රිස්තු වර්ෂ හෙවත් ව්‍යවහාර වර්ෂ ක්‍රමයට හෝ දක්වා ඇත. මාසය දැක්වීම සිදු වූයේ වන්දු මාස ක්‍රමය අනුව පැලෑටිය(1), දියවක(2), තියවක(3), ජලවක(4), විසේනිය(5), ශට්වක(6), සත්වක(7), අටවක(8), නවවක(9), දසවක(10), එකොළොස්වක(11), දොළොස්වක(12), තෙළොස්වක(13), තුදුස්වක(14) සහ පහළොස්වක(15) වශයෙනි. 'කටපයාක්ෂර' ක්‍රමයට අක්ෂර යොදා වර්ෂය සටහන් කිරීම ද මහනුවර රාජධානි සමයේ පුස්තකවල පොත් ලියන්නන් අතර ජනප්‍රියව පැවති ක්‍රමයකි. සිංහල මිශ්‍ර හෝඩියේ ක, ට, ප, ය යන වර්ගවල ව්‍යංකාරයන් 1 සිට 9 සහ 0 දක්වා අංක සමග විධිමත් ක්‍රමයකට සංයෝජනය කිරීමෙන් වර්ෂ ක්‍රමය සකස් කරගනු ලැබේ. මේ ක්‍රමයට අනුව බුද්ධ වර්ෂ හෝ ශතවර්ෂ, ග්‍රන්ථය ලියන්නාගේ අභිමතය පරිදි වාක්‍ය බණ්ඩයකට ඇතුළත් කරනු ලබයි. වාක්‍ය බණ්ඩයට අනුගතවන අංක තෝරාගෙන ඒවා දකුණේ සිට වමට සටහන් කිරීමෙන් අපේක්ෂිත වර්ෂය ලබා ගැනීම මේ ක්‍රමයට අනුව සිදු කරනු ලැබේ. වර්ෂය දැක්වීම සඳහා සකස් කරන වචනයට පෙරාතුව ශතවර්ෂ සඳහා 'ශතබ්දම්' යනුවෙන් ද බුද්ධ වර්ෂ සඳහා 'සුගතබ්දම්' යනුවෙන් ද යොදනු ලැබේ. 'ශතබ්දම් වාරුදීපම්' යන්න උදාහරණයක් ලෙස ගතහොත් එහි 'වාරුදීපම්' යන වචනයෙහි ස්වර ඉවත් කළ විට ච ර ද ප වන අතර එම අක්ෂර සඳහා පිහිටන අංක 6 2 8 1 වේ. ඒවා දකුණේ සිට වමට පිහිටවූ විට 1862 වර්ෂය ලැබේ. එසේ ම 'සුගතබ්දම් ළාලගොත්‍රම්' යන්නෙහි පිහිටන අක්ෂර ළ ළ ග ර වේ. ඊට අනුගත අංක 9 9 3 2 වන බැවින් අදාළ බුද්ධ වර්ෂය 2399 විය යුතුය.

පුස්තකවල පොතක් ලියා අවසානයේ දී, පිටපත්කරුගේ නම, බරපැන් ගෙවූ අයගේ නම සහ ලියූ දින වකවානු සඳහන් කිරීම සාමාන්‍ය සිරිතකි. තෙල්දෙණියේ බඹරගල විහාරස්ථානයේ සරණක්‍රය පොතේ 'මොරතොට ධම්මකඛන්ධාහිධාන මහා ස්ථවිරයන් වහන්සේ විසින් බරපැන් දී බුද්ධ වර්ෂයෙන් දෙදහස් තුන්සිය එකොළොස්වෙනි වර්ෂයෙහි දී බුද්ධ, ධම්ම සඟ සරණ පොතයි' යනුවෙන් සඳහන් කර තැබීම එක් උදාහරණයක් පමණක් ලෙස දැක්විය හැකි ය. කෞතුකාගාර පුස්තකාලයේ දෙවිදන් කතාව අවසානයේ පිටපත් කළ තැනැත්තා මෙසේ ලියා ඇත.

ලිව්වා අකුරුත් හොඳ	නැත
ලිව්වා පද වැරදින්	නැත
ලිව්වා පද පණ්ඩිත	වෙන
කිරීමලියා ලිව්වේ	පොත

පුස්තකවල පොත් පිටපත් කරන්නා එය මහත් ශ්‍රද්ධා හක්කියෙන් කරන ලද කාර්යයක් වූ බැවින්, පොත අවසානයේ ප්‍රාර්ථනා පාඨයක් එක් කිරීම ද, පුස්තකවල පොත්වල දක්නට ලැබෙන සාම්ප්‍රදායික ලක්ෂණයකි. ඒවා ඇතැම් විට ප්‍රමාණයෙන් කෙටි ය. ඇතැම් විට දිග ය.

ආරක්ෂා කරගැනීම සහ සංරක්ෂණය ක්‍රමවේදය

බහුලව දක්නට ලැබෙන සංරක්ෂණ ගැටලු

එවැනි ගැටලු ඇති වුවහොත් ඒවා නිරාකරණය කර ගන්නා අන්දම

1. කියවීමට අපහසු වීම 2. අකුරු නොපෙනී ගොස් දුර්වර්ණ වීම - කළු මදින ලද කොළවල හරිහැටි වර්ණක තැන්පත් නොවීම 3. කොළ එකිනෙකට ඇලීම - කළු මැදීමේ දී භාවිත කරන වැඩිපුර දුම්මල ප්‍රමාණ ඉවත් නොකිරීම නිසා ඒ සමඟ දූවිලි අංශු ගැටීමෙන් 4. කොළවල විවර, පැළීම් ඇතිවීම - පත්ඉරු කාලයත් සමඟ දිරාපත් වීම සහ පත්ඉරු ප්‍රමාණවත් ලෙස පදම් නොවී තිබීම 5. කොළවල පුස් ඇතිවීම - තෙතමනය ඇති ස්ථානවල තැන්පත් කිරීම නිසා 6. නූල දිරායාම - කාලය සහ පරිහරණය කිරීමේ වේගය මත දිරාපත් වීම 7. කම්බා දිරාපත් වීම හෝ ගැලවී යාම - කාලය සහ පාවිච්චි කිරීම සමඟ බාල වර්ගයේ දැව භාවිතය නිසා	} නැවත කළු මැදීම සහ පිරිසිදු කිරීම (ඊතයිල් මධ්‍යසාරය යෙදීමෙන්) ඇලවී ඇති කොළ ප්‍රවේශමෙන් හුමාලය මගින් හෝ උණු වතුර සහ ග්ලිසරින් (1.1 මිශ්‍රණය) භාවිත කර හෝ එන්සයිම ජලයට මිශ්‍ර කිරීමෙන් ගැලවීම පුස් ඉවත් කර තයිමෝල් ධූමායනය කිරීම ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම නැතහොත් අලුත් කොළයක ලිවීම අළුත් කම්බා සහ නූල් යෙදීම ශක්තිමත් කිරීම සඳහා - I. සීතල ක්‍රමයට ලැමිනේට් කිරීම (ඇසිටෝන් සහ මිකයිල් සෙලියුලෝස් ඇසිඩ් මගින්) II. ප්‍රතිසංස්කරණය ටිෂු යොදා ප්‍රතිසංස්කරණය කර එයට ඉටි ගැමෙන්

බහුලව ඉදිරිපත්වන ගැටලු මඟහරවා ගැනීම සඳහා අනුගමනය කළ යුතු ක්‍රියාමාර්ග

1. නිතර නිතර පරීක්ෂා කිරීම
2. නියමිත ආකාරයට තිරස් අතට ලාවිචු සහිත අල්මාරිවල තැන්පත් කිරීම
3. නිදහස් වාතාශ්‍රය ලබා දීම
4. තෙතමනයෙන් හා හිරු එළියෙන් ආරක්ෂා කිරීම

මනා වාතාශ්‍රය ලබාදීමත්, නිතර නිතර පරිහරණය කිරීමත් පුස්කොළ පොත් ආරක්ෂා කර ගැනීමට හොඳම උපක්‍රම දෙකක් ලෙස පෙන්වා දිය හැකි ය.

ශ්‍රී ලංකාවේ පුස්කොළ ලේඛනවල ආරම්භය සහ විකාශනය පිළිබඳ මෙහි දී කරන ලද විග්‍රහයේ දී ප්‍රථමයෙන් ම, පුස්කොළ ලේඛනවල ආරම්භය පිළිබඳව ද ඒවායේ සංඛ්‍යාත්මක හා ගුණාත්මක වර්ධනය මෙන්ම විශාල වශයෙන් පොත් විනාශ වී යාමට තුඩුදුන් අවස්ථා කීපයක් ද, පළමු කොටසේ දී විස්තර කිරීමට උත්සාහ ගනිමි. පුස්කොළ පොත් සකස් කිරීමේ ශිල්පක්‍රම, ලේඛන ශෛලිය හා ඒ ආශ්‍රිත සම්ප්‍රදායයන් පිළිබඳ විග්‍රහයක් දැක්වීමට දෙවැනි කොටස උපයෝගී කරගන්නා ලදී. මෙරට පුස්කොළ පොත් සම්පාදනය ආශ්‍රිත සම්ප්‍රදාය හුදෙක් දේශීය වූවක් ම නොව භාරතීය සම්ප්‍රදායයන්ගෙන් පෝෂණය ලැබූ ශිල්පයක් බව ද මෙහිලා සඳහන් කළ යුතු ය. අවසාන වශයෙන් පුස්කොළ පොත් ආරක්ෂා කර ගැනීමේ දී මතුවන ගැටලු සහ ඒවා සංරක්ෂණය කර ගන්නා අන්දම පිළිබඳව ද සාකච්ඡා කෙරිණ.